

ประวัติการสร้างทางรถไฟสายใต้

วรรณดี สรรพจิตร

ที่มาของภาพ : <https://www.bloggang.com/m/viewdiary.php?id>

ทางรถไฟสายใต้ ซึ่งมีความยาวทั้งหมด ๑,๑๔๔ กม. มีประวัติซึ่งสมควรบันทึกไว้ ณ ที่นี้ว่า นับตั้งแต่รัชกาลที่ ๕ ได้ตั้งกรมรถไฟขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๓๓ แล้ว ได้มอบหมายให้กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน (พระองค์เจ้าบุรฉัตรไชยากร ผู้เป็นพระเจ้าลูกยาเธอ) บริหารจัดการเรื่องการสร้างทางรถไฟขึ้นทั่วประเทศ โครงการสร้างทางรถไฟสายใต้นั้นได้กำหนดไว้สองระยะ ในกรณีนี้ได้ทรงตั้งคณะกรรมการประกอบด้วย กรมพระยาดำรงราชานุภาพ พระยาสุหมณีนววินิต (ปั้น สุหม) และพระยาสุริยานุวัตร (เกิด บุนนาค) พิจารณาสร้างทางรถไฟสายใต้ โดยใช้งบเงินกู้จากรัฐบาลสหพันธรัฐมลายาของอังกฤษในวงเงิน ๔ ล้านปอนด์สเตอร์ลิง (สมัยนั้น ๑ ปอนด์เท่ากับ ๑๓ บาท จำนวน ๔ ล้านปอนด์เทียบเงินไทยประมาณ ๕๒ ล้านบาท หากเทียบอัตราแลกเปลี่ยนในปัจจุบัน ๑ ปอนด์เท่ากับ ๓๙ บาท ก็เป็นเงิน เท่ากับ ๑๕๖ ล้านบาท ปัจจุบันซึ่งมีอัตราเงินเฟ้อปีละ ๕ เปอร์เซ็นต์ จากปี ๒๔๓๓ ถึงปี ๒๕๖๓ นับได้ ๑๓๐ ปี เงินเฟ้อขึ้น ๖๕๐ เปอร์เซ็นต์ คิดเทียบค่าเงินปัจจุบันได้ประมาณ ๑๐๑,๔๐๐ ล้านบาท ยังไม่รวมดอกเบี้ยร้อยละ ๔ ประมาณปีละ ๔,๐๕๖ ล้านบาทอีกด้วย

กว่าจะสร้างเสร็จต้องใช้หนี้ทั้งต้นและดอกเบี้ยไม่ต่ำกว่า ๑๕๐,๐๐๐ ล้านบาท ในขั้นเจรจา อังกฤษยินยอมให้กู้แต่มีเงื่อนไขว่า รัฐบาลไทยต้องยินยอมยกดินแดนอันเป็นรัฐโทรบุรี กลันตัน ตรังกานู ปะลิสและเกาะใกล้เคียง ซึ่งมีเนื้อที่ประมาณ ๔๐,๓๗๘ ตารางกิโลเมตรให้แก่อังกฤษด้วย โดยมีดอกเบี้ยเงินกู้ร้อยละ ๔ ต่อปีตั้งแล้ว ไทยจำยอมต้องปฏิบัติตาม มิฉะนั้นก็ไม่มีโอกาสได้สร้างทางรถไฟสายใต้อันยาวเหยียดซึ่งเราได้ใช้มาจนถึงปัจจุบัน

และที่สำคัญที่สุดเป็นการโยกศูนย์อำนาจการปกครองจาก ส่วนกลางลงสู่ปักษ์ใต้ เพื่อป้องกันการล่าเมืองขึ้นของ ชาตินยุโรป ทางรถไฟสายใต้มาเสร็จสิ้นสมบูรณ์ในปี พ.ศ. ๒๔๖๑ ตรงสมัยรัชกาลที่ ๖ การสร้างทางรถไฟ ช่วงหลังสุด คือระยะทางจากหาดใหญ่ - ระแงะ ระยะทาง ๑๘๐ กม. มาเสร็จสิ้นในปี พ.ศ. ๒๔๖๑

ปัญหาอุปสรรคในการสร้างทางรถไฟสายใต้ สมัยรัชกาลที่ ๕ ที่สำคัญมีอยู่ ๒ ประการ

ประการแรก คือขาดบุคลากรในการทำงาน ทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นช่างฝีมือ หรือผู้บริหารจัดการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขาดแรงงานกรรมกรเป็นอย่างมาก เพราะในช่วงนั้นราษฎรในชนบทยังมือน้อย ถึงมีพวกเขา ก็ไม่ยอมสมัครเป็นกรรมกรใช้แรงงาน เนื่องจากนิสัย ส่วนใหญ่รักอิสระและไม่อดทน เพราะมีความเป็นอยู่ อุดมสมบูรณ์ คุณเกลือ ยืนยงอนันต์ กล่าวไว้ในข้อเขียน เรื่องการพัฒนาการคมนาคมสมัย ร.๕ ว่า "รัฐบาลต้อง แก้ปัญหาโดยการว่าจ้างกรรมกรจากจีน ซึ่งสามารถทำงานหนักได้วันละเกือบ ๑๒ ชั่วโมง ทั้งมีความเป็นอยู่อย่างง่าย แต่ถึงกระนั้นพวกเขาก็ล้มป่วยลงมากเหมือนกัน"

ในส่วนของบริเวณพื้นที่ข้างกลางในปัจจุบันนั้น กว้างเพียง ๑๐ กิโลเมตร แต่ถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง ข้างกลาง คือช่วง ควนตม หลักช้าง คลองกุย ใช้แรงงาน กรรมกรจีนเป็นส่วนใหญ่ โดยมีพระยาธิบดี (คอซิมบี๊ ณ ระนอง) เป็นผู้รับเหมาจัดหาแรงงานโดยจัด เรือสำเภาไปรับแรงงานกรรมกรจากประเทศจีน ส่วนใหญ่ เป็นชาวแต้จิ๋ว ไหหล้า ฮกจิวและแคะ

ประการที่สอง การสร้างทางรถไฟในช่วงผ่าน พื้นที่อำเภอข้างกลางที่บ้านหลักช้างและบ้านคลองกุย นั้นเป็นช่วงผ่านควนตม ติดป่าควนพลองถิ่นช้างอาศัยอยู่ มากมายหลายโขลง ซึ่งเป็นการตัดขวางทางเดินของช้าง ธรรมชาติของช้างถือเอาดวงอาทิตย์ขึ้นเป็นเวลาออก หากิน จึงมุ่งหน้าสู่ทิศตะวันออก เจอลิ่งกีดขวางทางเดิน โดยเฉพาะสิ่งก่อสร้างทางรถไฟ ก็ทำลาย ยกหรือวาง ที่พวกคนงานกำลังวางไว้ พอดกเย็น ดวงอาทิตย์

กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน
(พระองค์เจ้าบรมวงศ์เธอไชยากร ผู้เป็นพระเจ้าลูกยาเธอ)
ภาพจาก : <https://th.wikipedia.org/wiki/>

แม้ว่าจะผ่านพื้นที่อำเภอข้างกลางในช่วงหลักช้างและคลอง การสร้างทางรถไฟช่วงชุมพร -ทุ่งสง ซึ่งผ่านพื้นที่อำเภอ

พระยาธิบดี (คอซิมบี๊ ณ ระนอง)
ที่มาของภาพ : <https://th.wikipedia.org/wiki/>

ใกล้จะลับขอบฟ้า พวกช่างหึ่งหลายก็เดินทางกลับที่พักนอนของตนตามทิศที่ดวงอาทิตย์ตกดิน เดินผ่านเส้นทางรถไฟกำลังสร้างอีก ก็ตรงเข้ายกรื้อสิ่งกีดขวางทางเดิน ไม่ว่าจะเป็นแคมป์ค่าย หรือวัสดุสิ่งใด หากวางขวางทางเดิน พวกเขาจะเข้าทำลายหมด เป็นปัญหาแก่การสร้างทางรถไฟเป็นอย่างยิ่ง การแก้ปัญหาเฉพาะหน้าในช่วงนั้น ก็มีการจับช่างชายให้อังกฤษที่ปกครองมะลายาลิงคโปรอันเป็นผลสำคัญที่ทำให้ช่างในตำบลข้างกลางลดน้อยลงไปมาก

ภายหลังที่สร้างทางรถไฟช่วงชุมพรถึงทุ่งสงเสร็จสิ้น ในหลวงรัชกาลที่ ๖ ได้อาศัยเส้นทางนี้เสด็จมาทอดพระเนตรการจับช่างที่คอกคลองกุยเมื่อวันที่ ๑๗ กรกฎาคม ปี พ.ศ. ๒๔๕๘ (ปัจจุบันเป็นพื้นที่วัดคลองกุย) บุคคลที่ทันเห็นในหลวงรัชกาลที่ ๖ มาประทับที่นี่ คือนางเหว บุญเกียรติ ย่าของคุณชินวรรณ เล่าให้ลูกหลานฟังซึ่งบันทึกไว้ในหนังสือพระราชทานเพลิงศพนายห้อง บุญเกียรติว่า "...รัชกาลที่ ๖ ได้เสด็จไปคล้องช้างที่สถานีรถไฟบ้านคลองกุย และได้ทรงเสด็จประทับที่หน้าบ้านของย่า ย่าตั้งใจและตื่นเต้นมาก ในขณะนั้นย่าต้องแก้มือถือตลอด แต่ก็พยายามที่จะรอเฝ้ารับเสด็จให้ได้ เมื่อเสด็จคล้องช้างเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ก็เสด็จกลับพระนคร"

ที่มาของภาพ : <http://loverotfaithai.blogspot.com/>

๑๖

๑๖ มลฑลศรีอยุธยา ๖๘

วรรณดี สรรพจิตร. (2563, พฤศจิกายน). ประวัติการสร้างทางรถไฟสายใต้.

สารนครศรีธรรมราช, 51(2), 66-69.